

tiste okolice, da si kupijo in redijo na svoje stroške plemnega bika, če se je to sklenilo z več kakor s polovico glasov.

§. 10. Stroški nakupa in reje plemnega bika se razdelé po razmerju plemnih krav in junic, med živinorejce, ki nimajo lastnega bika; ako se ne morejo med sebo pogoditi, pa določi okrajni odbor, koliko je vsakemu plačati.

§. 11. Za plemnega bika se sme porabiti le tak bik, ki je krepke in redne rasti, zdrav, vsaj poldrugo leto star in za zarejo sposoben.

Ogledovalna komisija pa mora na to gledati, da se nakupijo ne le samo popolnoma sposobni biki, ampak da so v pravem razmerju gledé števila goved in njihovega plemena, in če plemu ni prilično, da se omislijo taki biki, ki plemu požlahtnijo; tudi mora skrbeti, da bika dobro in skrbno redijo, in da je sploh odreja v pravo korist srenjske živinorejce. Ogledovalna komisija mora vzlasti skrbeti, da imajo plemne bika le taki gospodarji, ki so znani kot izvrstni in zanesljivi živinorejci in katerim ne manjka potrebnega prostornega in zdravega bleva ter dobre in obilne klaje.

§. 12. Ali je bik za zarejo sposoben ali ne, razsoja ogledovalna komisija z večino glasov. Ona napravi lastniku dovolilni list, ki je veljaven do drugega ogleda (preiskave); bik, ki je bil za sposobnega spoznan, se zapiše v poseben zapisnik.

Vsako leto se morajo v okolici naznaniti kraji, ki imajo za zarejo sposobnih bikov.

§. 13. Kdor posoja svojega bika brez zaukazane preiskave in dovoljenja za zarejo, plača globo dveh do deset goldinarjev.

§. 14. Plemni biki se smejo le dvakrat na dan rabiti za naskok. Hitro zapored te storiti pustiti je prepovedano. Kdor preišljeno proti tem naredbam ravna, bode kaznovan z globo od ednega do pet goldinarjev.

Skušati se mora po poduku doseči, da ne hodijo biki, ki niso še za zarejo sposobni, s kravami in junicami na iste pašnike.

§. 15. Vsakdo, ki ima plemnega bika za plačo, mora zapisovati, koliko krav in junic je bilo k biku pripeljanih, da more zapisnik, če je treba, pokazati ogledovalni komisiji.

§. 16. Opisovaje vsako leto živali mora ogledovalna komisija tudi pozvedeti (§. 6):

- ali se je število živali v njenem okrogu pomnožilo ali zmanjšalo in zakaj;
- ali jih redé na paši ali v hlevih; kako je z sejanjem rastlin za krmo, kako z obdelovanjem travnikov in z napravami gledé natakanja in odtakanja vode na travnike, in kako je s planinskimi gospodarstvi;
- kakošni so hlevi, kako se ravna in izreja goveja živina, kakošne živinske bolezni so se bile prikazale, koliko je živine poginilo in zakaj;
- tudi naj skuša pozvedeti, kako se je kupčevalo (tržilo) z govejo živino in kar je od nje, ter naj odstrani, podučevaje živinorejce, napake in razvade in naj o vsem tem poroča na tenko okrajnemu odboru. (Konec.)

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Kako se gnoji sadnemu drevju.

Že poprej je večkrat opomnjeno, da je treba sadnim drevesom gnojiti; zato se sedaj pové, kateri gnoj sadnemu drevju najbolj tekne, in kako mu gre gnojiti.

Nekteri drevesom z laporjem, apnom itd. gnojijo, toda tak gnoj malo zda. Najboljši gnoj za sadunosnice je močno z vodo stanjšani človečjek, scavnica, gnojica in kri; potem pepel od drv, zmešanica ali sprstenina, kompost, kakor je v §. 21 povedano; dalje stolčene kosti, parklji, živalski ostanki, rogovi, usnjevi zrezki itd.

Gnoji pa se tako-le: Zemlja se okoli drevesa okopa, kakor dalje njegove veje segajo, ker so navadno tudi tako dalje drevesne korenine razširjene in si živeža iščejo. — To se dela v jeseni ali zgodaj v spomladi; vendar pregloboko se ne koplje, da ta tekočina ne pride na korenine. Potem se eden do tri škafé take tekočine polije in zemlja poravná.

Nekteri samo obroč naredijo okoli debla zunajnih ko-

reninice kakor dalječ segajo in v njega tekočino vlijejo in spet zadelajo. Drugi okoli drevesa pod vejami zgolj luknje napravijo in to lužo v nje vlijejo. Tako gnojenje je posebne vrednosti takrat, kadar je kositva ali žetva, tedaj ob kresu; ker se veliko trave ne uniči, zlo pa pomaga, da drevo raje rodi in žlahnejši sad ima.

Tako gnojiti drevju je treba vsako, ali vsaj vsako tretje leto.

Črešnjam, breskvam, marelicam in orehom se le z zmešanico gnoji; od tekočega gnoja smoliko dobijo. Še bolj pa jim škodje hlevni gnoj, ki ga ne gre rabiti.

Če se višnjam malo tekočega gnoja dá, jim dobro tekne, ki so za dobroto po tem rodovitne.

Pri breskvah in marelicah se le zemlja zrablja, včasi pa tudi z zmešanico pognoji.

Slivam ali češpljam tekne zmešanica ali sprstenina. Dobro jim služi, če se okoli debla listja pristriže in zakoplje, ali smrekove ali brinove veje ali rožje nadevlje; vse to zboljšuje zemljo da čvrsteje rastejo in raje rodije.

Sadnemu drevju preveč gnojiti pa ni nikdar dobro.

Razno ravnanje s sadnim drevjem.

Vsako sadno drevesce se da po volji sadjorejca ravnati, in sicer eno več, drugo manj. Navadno se divjaki pocepijo z žlabnimi cepiči, potem pa drevesce raste; oskrbuje in gleda se pri njem le na toliko, da lep vrh naredi in da pridno rodi. Ali nekteri sadjorejci še s tem niso zadovoljni, oni bočejo tudi sadunosnicam razno podobo dati, kakor: piramidno, to je, da vrh kviško raste kakor smreka, ali da drevo previsoko ne zraste in ne velik in visok vrh naredi, temuč srednje-okroglega; včasi se drevesce celo posili, da le v majhni šopek raste ali sicer nizko ostane in se veli prtljavec; ali pa se obrezuje in razpeljuje v brajde, kakor se to dela v vrtilih pri stenah z nekterimi drevesci itd. Poglejmo ob kratkem sedaj posamezno sadno drevo, da bomo vedeli, kaj in koliko se da z njim početi.

J a b l a n.

Jablan večidel srednje ali veliko drevo zraste in tudi tak vrh naredi, le redkokrat se da izrediti da stori vrb, kakor smreka, piramidni; ali pa za nizko drevesce, ki bi se dalo razpeljevati v brajde.

Da bo drevesce majhno in nizko ostalo, je treba jabelčni cepič v slab jabelčni divjak pocepiti, ali pa v kutno, kakor vrtnarji svetjejo. Inače so še tudi druga nektera drevesa, v ktera se jabelka dajo cepiti, da potem majhna in nizka drevesca ostanejo (kakor janževo jabelko [Johannesapfelbaum], palmeta [Palmetbaum], rajsko jabelko [Paradiesapfelbaum], toda une dve sorti ste nam bliže in bolj pri rokah, ki se s tem pečati hoče.

Za piramidno podobo je le tisto drevesce, kterege vrh naravnost kviško sili, ne pa veje narazen, košato rastejo.

Sploh se drevesce od mladega tako obrezuje, da namenu zadosti. Zategadelj se tisto drevesce, ki se v brajde razpeljava, vselej tako obrezuje, da lesni popki prazne prostore pri stenah ali brajdah prihodnjič napolnijo, ko iz njih mladike zrastejo.

Tak prtljavec se tudi lahko v kaki posodi oskrbuje, le mu je treba v prvih letih vsak drugi ali tretji teden s tekočim gnojem pomakovati in vsako leto nekoliko palcev globoko zemljo izvzeti in z drugo rodovitno namestiti; pa tudi vsako 4. ali 5. leto drevesce v večo posodo presaditi, ker se v koreninah obraste. Če ima velik sad, se mu ga pusti 10—12, inace pa 15—20.

Dopis.

Iz ptujske gore 15. avgusta 1870. Nerazumljivi čuti, žalostni in veseli se zbuja v mojem srcu sedaj, ko se približuje za nas Gorce pomenljivi dan — dan žalostnega spomina naše viharne „Besede“. Kmalo bo preteklo leto dni od istega časa, ko smo se bili zbrali iz vse okolice, da bi se radovali pod milim nebom, da bi se med slovenskim petjem in med podučljivimi govori spoznavali in bratili. — Lepo početje, blag namen. Pa hudič, ki pravijo, da nikdar ne spi, je razposlal svojo gardo: gade, kušarje in škorpione — same krščene stvari — ki bi naj pri tem početju njega namestovali, ki bi naj sovraštvo in razprtijo med našim mir-